

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

SAAMBINDER

Nadenken over de prediking [p.6]

Gereformeerde Gemeente Oostvoorne

20/04/2017
jaargang 95

nr **29**

Nadat ds. M. Blok een aantal keren op een doordeweekse avond in Oostvoorne heeft gesproken, ontstaat er in het najaar van 1953 een afdeling van de Gereformeerde Gemeente te Rotterdam-Centrum. Vanaf 4 oktober 1953 worden er 's zondags twee leesdiensten belegd. Als plaats van samenkomst fungeert een houten gebouw aan de Mildenburglaan, dat van de Gereformeerde

Kerk kan worden gehuurd. In 1954 wordt de afdeling Oostvoorne bij Poortugaal ondergebracht en in 1971 bij Hellevoetsluis. Op 23 maart 1973 vindt de instituering tot zelfstandige gemeente plaats. Drie maanden later wordt de nieuwe vijfhoekige 'Jeruzalemkerk' (met 112 zitplaatsen) betrokken. De gemeente is vacant. Het aantal leden en doopleden bedraagt 46.

Paulus, een kroongetuige

1 Korinthe 15 is het hoofdstuk van de opstanding. Paulus legt hier een machtig getuigenis af van de opstanding van Christus uit de doden.

En ten laatste van allen is Hij ook van mij, als van een ontijdig geborene gezien.

1 Korinthe 15:8

Het valt op dat Paulus niet de gewone getuigen noemt, zoals Maria, de vrouwen en Thomas, maar juist de sterke getuigen zoals Céfas (Petrus), de 500 broeders en Jakobus. Daarna noemt hij zichzelf als kroongetuige. Want er was niemand die minder in de opstanding geloofd had dan hij. Als Paulus zegt dat hij de Heere Jezus 'ten laatste van allen' gezien heeft, dan wil dat niet zeggen dat het de laatste verschijning van de opgestane Christus geweest is, want na Paulus is Hij ook verschenen aan Johannes op Padmos. Paulus bedoelt dat hij de laatste apostel is die op deze wijze geroepen wordt.

Wat een verwondering en aanbidding klinkt er bij Paulus door als hij zegt: 'Ook van mij!' Levendig staat het Paulus voor ogen hoe Christus hem verscheen en tot stilstand bracht op de weg naar Damascus. Dat licht dat Paulus toen omscheen, was een ontdekkend Licht, schijnend vanuit de heiligheid van God. En die stem van de Heere Jezus was een ontdekkende stem, die hem stilhield op zijn weg van ongerechtigheid en eigengerechtigheid. En nu mag Paulus na zoveel jaren schrijven: 'Dat was de verschijning van de levende Christus aan mij als een wonder van genade!' Dan zegt hij zo heel persoonlijk: 'Door mij gezien. Niet: 'door ons', of: 'door hem', maar 'door mij' gezien.

Kunt u dat ook zo persoonlijk als Paulus zeggen: 'Hij is ook door mij gezien!' Ja, zegt u, 'dat gebeurt nu toch niet meer, dat de opgestane Christus verschijnt zoals aan Paulus?' Dat is waar, maar waar het op aan komt, is dat wij net als Paulus zijn overgebracht van de dood in het leven. Want van nature verkeren wij allemaal in de dood en als dat zo blijft, wordt het de eeuwige dood. Als wij mogen worden overgebracht van de dood in het leven, is dat een vrucht van het

leven van de levende Christus. Het leven dat wij dan krijgen, is het leven van Christus bij Zijn opstanding uit de dood. Dan leert u in uw leven iets kennen van het Licht dat Paulus omscheen, namelijk het Licht van de heiligheid van de Heere.

Daar tegenover leren we onze onheiligheid, zonde en ongerechtigheid zien en leren we vragen: 'Zend, Heer', Uw licht en waarheid neder!' Immers, we kunnen met al onze uiterlijke vroomheid niet voor God bestaan. We gaan beleven dat wij God missen door onze zonde. Er is een dorsten naar het leven uit God door de Heilige Geest. Is dit bij u al zo?

Nu zegt u misschien: 'Had ik maar zo'n weg als Paulus, dan zou ik zeker weten dat ik bekeerd ben!' U moet maar denken: de Heere heeft altijd onderscheiden wegen om de Zijnen tot de kennis van Christus te brengen. Daar is de Heere zo vrij in. Daarom moeten we onszelf onderzoeken of in ons de vruchten gevonden worden van het levenwekkende werk van de Heilige Geest, dat is de hartelijke en ware droefheid naar God en een diep bukken onder onze zonden, om in onze donkerheid uitzicht te krijgen op de Heere Jezus. De weg die de Heere dan met ons houdt, is dat wij steeds armer worden in onszelf. Het kan ons dan zo raadselachtig voorkomen als wij na die eerste vertroosting en bemoediging steeds meer onze schuld en zonde gaan ontdekken en de onmogelijkheid om die schuld te betalen. Wij kunnen uit onszelf niets aandragen om de schuld voor God te betalen. Dat is de weg die God met ons gaat. Waarom? Omdat we met onszelf in de dood zouden terechtkomen en we het leven in Christus zouden ontdekken, om met Paulus te mogen zeggen: 'Het heeft Gode behaagd Zijn Zoon in mij te openbaren.' Paulus zegt er nog bij hoe de Heere Jezus hem ontmoet is, namelijk als 'van een ontijdig geborene'. We kunnen hier ook lezen: Als een misgeboorte, of als een wanproduct. Paulus bedoelt in de eerste plaats dat, toen Christus hem verscheen op de weg naar Damascus, hij van zichzelf een wanproduct was. Zo heeft hij het leren zien door de machtige werking van de Geest van Christus in zijn leven. Paulus dacht dat hij het al een heel eind gebracht had. Hij leefde zo intens vroom, maar toen zag hij dat hij niets anders was dan een wanproduct, een misgeboorte.

Het wonder was dat de Heere naar zo'n wanproduct wilde omzien. Kunt u dat voor uzelf onderschrijven? Als de Heere naar

ds. J.S. van der Net,
Houten

In dit nummer

4 De stenen weggeruimd

8 Commentaar: Hoe laat is het?

20 Gestorven, begraven en nedergedaald ter helle

- 2 Paulus, een kroongetuige
- 3 Onderwijs van vader Smytegelt [16]
- 5 Jezus opgestaan
- 6 Nadenken over de prediking [1]
- 7 Dat wil zeggen
- 9 De pijn van kinderloosheid [2]
- 10 Het kloppend hart van Comrie [2]
- 11 Jeugdtribiek
- 12 Boekennieuws
- 13 Kerknieuws
- 13 Berichten
- 14 Kerkdiensten

ons omziet in Zijn genade en in ons leven ingrijpt, net als bij Paulus, dan vindt Hij ons als een wanproduct, als een grote mislukking, misschien in maatschappelijk opzicht geslaagd, maar voor God in geestelijk opzicht bankroet. Wij kunnen van onszelf nooit anders dan doodsvruchten dragen. Maar die God, Die gadeloze wonderen werkt in Zijn onbegrepen liefde, wil tot zulke wanproducten spreken: 'Leef!' En dan ook nog dit: het woord 'ontijdig' wijst op het onverwachte, het plotselinge, het onvoorbereide van Paulus' bekering en roeping. De meeste van Gods kinderen hebben in hun leven een weg van toeleiding voordat ze met bewustheid mogen doorbreken tot het heil in Christus en hun ziel als een buit mogen uitdragen. Paulus heeft echter geen weg van toeleiding gekend. In dit opzicht is hij slechts het voorbeeld van sommige van Gods kinderen. Maar in zekere zin is voor al Gods kinderen het uur van de doorbraak van het leven in Christus plotseling en ongedacht. Want als we nog zo druk aan het overleggen zijn hoe het moet toegaan in ons leven en we de weg naar Christus nog zo keurig af weten te tekenen, denk dan niet dat we er dichtbij zijn. In zekere zin komt de Heere Jezus altijd plotseling en verrassend. De andere discipelen hadden een voorbereidingstijd van drie jaar, bij Paulus gebeurde het plotseling. Dus 'ontijdig'.

'Ik heb Hem gezien, de levende Christus', zegt Paulus. Heeft u Hem gezien? Maar, zegt u, 'dat kan toch niet meer?' Nee, letterlijk niet. Voor ons geldt wat Petrus zegt: 'Dewelke gij niet gezien hebt en nochtans liefhebt, in Dewelke gij nu, hoewel Hem niet ziende, in Hem gelovende, u verheugt met een onuitsprekelijke heerlijke vreugde'. Aan de andere kant blijft het ook waar wat Paulus schrijft: 'Niet alleen mij, maar allen die Zijn verschijning hebben liefgehad'. U leest het goed: 'Zijn verschijning'. Er is toch 'een zien' van Jezus Christus. Want er is nu nog het zien van het geloof. Het geloof heeft een eigen oor, maar ook een eigen oog om Jezus Christus te zien. Dat zien van het geloof is hartinnemend en toeëigenend van aard. Dan wordt er in het hart verwondering geboren. Zijn Naam klinkt dan als muziek in onze oren, smaakt als honing in de mond en schittert als een diamant in onze ogen. Zalig zien op Jezus, door Hem opgenomen te worden als het verloren schaap. Zalig met Hem verenigd te mogen worden in Zijn dood. Dat zien op Jezus breekt niet alleen het hart, maar ook de zondesmart. Dan wordt ons hart brandende.

Onderwijs van vader Smytegelt [16]

Van de Kerk

Vr. Heeft de duivel een strijd tegen de uitverkorenen?

Het gaat al wel, satan, maar wat zal ik doen, als ik ga sterven? Als ik van jongsaf voor God geëleefd heb, het zal mij een kroon zijn en doe ik het niet, ik zal het zoveel te zwaarder hebben als ik eens bekeerd wordt, dat ik zolang gezondigd heb!

Dan zegt hij: 'Uw zonden zijn maar klein, waarom zoudt gij daar zo over bedroefd zijn?' 'Wel', zegt de uitverkorene, 'door de allerkleinste zonde wordt Gods majesteit gekwetst en vele kleine zonden maken een grote'.

Dan zegt de satan: 'Gij zult het niet uithouden, daar zijn er zovelen teruggekeerd'. 'Dat is waar', zegt dan de ziel, 'in mijn eigen kracht kan ik het niet uithouden, maar God is meerder, want de poorten der hel zullen haar niet overweldigen. De Heere is getrouw, Hij zal het werk niet laten varen van Zijn handen'.

Dan zegt de duivel: 'God zal u niet horen'. Dan moet gij zeggen: 'Dat is waar, ik ben het niet waard, maar Hij heeft evenwel gezegd: 'Bid en gij zult ontvangen, klop en u zal opengedaan worden'. Ik leg het op het offerbloed van Jezus'.

'Ja maar', zegt de duivel, 'gij zult zoveel kruis hebben, gij ziet wel, het loopt u alles tegen'.

Zeg dan: 'Ik wil mijn kruis opnemen en de Heere navolgen; Hij is heilig en kan mij er troost voor in de plaats geven, daarom wil ik de Heere niet verlaten. Het is zoeter dan het koren en de most veler goddelozen. Dat pad is nauw en al kwam daar nog meer, ik wil het gaarne dragen, als God mij kracht belooft te geven'.

Dan zegt de duivel: 'Bid mij aan, ik zal u alles geven, een gouden tong, een Babylonisch overkleed, lieg maar en wees goddeloos'. Zeg dan: 'Al won ik de gehele wereld en leed schade aan mijn ziel, wat zou het mij baten. Als ik het met een bang gemoed had, en ik had het met rust, dan zou ik er niet van kunnen scheiden'.

Dan zegt de duivel opeens: 'Wel, wie van de oversten heeft in Hem geloofd? Het zijn een deel slechte mensen!' Zeg dan: 'Het zijn niet vele edelen, niet vele rijken, niet vele machtigen, maar het arme dezer wereld heeft God uitverkoren, om rijk te zijn in het geloof'. Als de duivel dan ziet dat hij niet wint, dan werpt hij Godslasterlijke gedachten in hen en komt als een woedende duivel. Wat er omgaat onder lezen en bidden in het eenzame, dat weten zij en de Heere het best.

(wordt vervolgd)

ds. B. Smytegelt
Uit: "Maandagse
Catechisatiën"

De stenen weggeruimd

'Namelijk, indien gij met uw mond zult belijden den Heere Jezus, en met uw hart geloven dat Hem God uit de doden opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden.'

Romeinen 10:9

De vrouwen zijn heengegaan, behalve Maria Magdalena. Zij kon van het graf niet scheiden. Doch als zij daar weende en toefde, is Jezus haar ontmoet en hoewel de Heere haar bekend was, moest Hij Zich opnieuw aan haar openbaren. Zij moest Hem nog leren kennen in de kracht Zijner opstanding.

ds. F.J. Dieleman
(1913-1955)

Waar het werkelijk Goede Vrijdag mocht worden, daar wordt ook plaats gemaakt voor Pasen. Daar ruimt Hij de stenen weg en spreekt Hij: 'Wat zoekt gij de Levende bij de doden?'

Slechts één woord is echter nodig om Zijn overheersende kracht in haar leven te openbaren: 'Maria'. Daar ging zoveel kracht mee gepaard dat zij uitriep: 'Rabouni, hetwelk is gezegd 'Meester'. De blijdschap in Maria's hart is zo groot dat zij Christus aan het hart wil drukken, maar Hij zegt: 'Raak Mij niet aan, want Ik ben nog niet opgevaren tot Mijn Vader'.

Belijdenis en getuigenis

Wij spreken hier over de geloofsbelijdenis met betrekking tot de opstanding. Moge dit getuigenis in ons hart zulk een onweerstaanbare kracht hebben dat het woord van Christus ons hart zou innemen. Eén woord: 'Maria', en ze mag Hem omhelzen. De Heere werkt zo eenvoudig. Het is: 'Spreekt slechts één woord en uw knecht zal genezen zijn'. Met haast is Maria heengegaan om dat blijde feit te verkondigen. De tekst zegt: 'Indien gij met uw mond zult belijden den Heere Jezus, en met uw hart geloven dat Hem God uit de doden opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden'. Dus die twee dingen zijn onmisbaar, met de mond

belijden en met het hart geloven. Maar nu is er een groot onderscheid tussen het zalig zijn in de tijd en het zalig worden in de toekomst.

Paulus zegt: 'Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof...' (Ef. 2:8a). Dat is een zalig zijn. Doch er is ook een zalig worden in de eeuwigheid. Daarvan riep de oude Jakob uit: 'Op Uwe zaligheid wacht ik, Heere'. O, wie hier zalig mag zijn, zal ook eeuwig zalig worden.

Veel kan er zijn wat alle hoop op de zaligheid wegneemt. De zonde kan zulk een scheiding maken tussen God en de ziel. De zalige gemeenschap met Christus, Die het geloof in al zijn oefeningen opwekt, moet zo vaak gemist worden, maar daar Boven zal Gods volk eeuwig zalig worden en eeuwig zalig zijn. Daar zullen de vrijgekochten des Heeren eeuwig Gods lof zingen. Dat is nooit te beschrijven. Paulus roept ervan uit: 'O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen'.

Gemeente, ge moogt de zaken, die wij

voorstelden voor uw persoonlijk leven leren kennen. Het is groot dat wij de band van Gods Woord nog gevoelen, maar nog groter zou het zijn als wij met het hart mochten geloven dat God Christus uit de doden opgewekt heeft. De doden mochten eens horen de stem des Zoons van God, want die ze gehoord hebben, zullen leven. De Heere trekke ons bij de aanvang door Zijn almachtige hand en doe ons Zijn overwinnende kracht ervaren. Het werk van Zijn Geest mocht in onze ziel ondervonden worden. Hij schenkt Zijn volk hier de hoop dat zij zalig zullen worden, maar er zijn ook ogenblikken dat zij reeds zalig zijn. De zaligheid zal hen nooit ontgaan: Wat God begint, zal Hij voleinden. Hij is geen God van 'ja en neen', maar een God van 'ja en amen'. Christus verlost Zijn volk van een drievoudige dood: de geestelijke, de tijdelijke en de eeuwige dood. Hij heeft een eeuwige gerechtigheid voor hen verworven. Hij hoeft maar één woord te spreken en zij roepen met Maria uit: 'Rabouni, Meester'.

Beërft dat Koninkrijk

O, de bewijzen van Zijn liefde en trouw te ondervinden en het geloofsleven in de ziel te ervaren, zouden ze dan geen hoop hebben dat ze zalig zullen worden? Christus is opgewekt tot hun rechtvaardigmaking. Als zij dat geloven mogen, kunnen zij in de dood niet blijven, maar zullen ook zij eenmaal opstaan. Hun verwachting is dat ze zelf Christus zullen zien. Ze zullen geen vreemde God ontmoeten. Hij zal hun toeroepen: 'Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, beërft dat Koninkrijk hetwelk u bereid is van voor de grondlegging der wereld'.

De Heere heilige Zijn Woord aan onze harten. Waar het werkelijk Goede Vrijdag mocht worden, daar wordt ook plaats gemaakt voor Pasen. Daar ruimt Hij de stenen weg en spreekt Hij: 'Wat zoekt gij de Levende bij de doden? Hij is hier niet, maar Hij is opgestaan'.

God schenke dat als ons persoonlijk deel, opdat Zijn Naam verheerlijkt worde.

Jezus opgestaan

Te zingen op de melodie van Psalm 68

Zo treedt de Held ten grave uit,
En voert de dood als roof en buit,
Nu achter Zijne wagen.
Zo triumfeert Hij over dood
En graf en hel en laatste nood,
Zo komt de Zon opdagen.
De Levenszon, Die leven geeft,
Die nu in eeuwigheid leeft,
Om al Zijn volk volkomen
Van dood en graf te maken vrij,
In Hem een eeuwig leven zij,
De hel zijn kracht benomen.

Triumf, triumf, de bitterheid
Van dood en hel in eeuwigheid,
Voor 's Heeren volk geweken.
O, allerschoonste morgenstond,
Komt zielen, door uw ziel gewond,
De schuld is doorgestreken.
De Vader is geheel voldaan,
Gij moogt nu vrolijk troonwaarts gaan,
Kwitantie is geschreven.
De schuld is door uw Borg betaald,
Gena, genade zegepraalt;
Gij zult nu eeuwig leven.

Nooit was er groter zegepraal,
Nooit groter vreugd in 's hemels zaal,
De dood is nu verslonden.
Uw Brui'gom komt, verliefde bruid,
De dood ten trots, ten grave uit,
Van alle schuld ombonden.
O dood, waar is uw hels geweld,
Waar is uw macht, gij ligt geveld,
Uw prikkel is ontnomen.
Wij zijn 't geweld des doods ontvloën,
Onz' Koning wint de levenskroon,
Het leven is gekomen.

Mijn grote Koning Jezus leeft,
Die mij het eeuwig leven geeft;
De helse machten beven.
Mijn hogepriester Jezus leeft,
Die mij pardon en vrede geeft
En eeuwig, zalig leven.
Mijn Levensvorst, mijn Jezus leeft,
Die mij het zalig leven geeft,
O dood, gij zijt gestorven.
Mijn Heiland, mijne Goël leeft,
Die in mijn plaats het Losgeld geeft,
En 't leven heeft verworven.

Mijn Borg Emmanuël, Die leeft,
De macht der helle voor Hem beeft,
Hij heeft de dood verslonden.
De dood is dood en eeuwig dood,
Mijn Jezus leeft, geen laatste nood
Kan nu mijn ziel verwonden.
Triumf, triumf, de dood is dood
En eeuwig dood, geen nood, geen nood,
Laat vrij de helle woelen.
't Zal eeuwig met ons wel vergaan,
Deez' zegepilaar eeuwig staan,
De vijand zal het voelen,

Dat onze Koning Jezus leeft,
En naar de troon des hemels streeft,
Om Hem Zijn troon te storen.
O Jezus, nu Uw leven toont
En onze ziel met leven kroont,
Nu is de dag geboren
Van leven voor mijn dode ziel,
Die veel in onmacht nederviel,
Schier van de dood verwonnen.
O, zalig leven in ons Hoofd,
Die nu de draak van macht berooft,
O, zaal' ge Levenszonne.

Die in de vroege morgenstond,
Als Overwinnaar nu opstond,
De helse macht verslagen.
Triumf, triumf, de Koning leeft,
Triumf, triumf, de helhond beeft,
Gebonden aan een wagen,
Van deze Overwinnaar groot.
Triumf, triumf, de dood is dood
En eeuwig overwonnen.
Triumf, triumf, de Kruisheld leeft,
Hij overwon de dood en heeft,
Doen opgaan 's Levenszonne.

De dood nu overwonnen leit,
Nu leeft Gods volk in eeuwigheid
En zal geen dood aanschouwen.
Juicht op die overwinning al,
Uw vijand doet een eeuw' ge val,
Gij zijt bevrijd van rouwe.
Vreest nu geen bang' en nare dood
En schrikt niet voor de laatste nood,
Die voert u in Gods woning.
Verlangt maar naar de eeuwigheid,
De vorst des doods gevangen leit,
Nu leeft uw grote Koning.

Johannes Groenewegen (1709-1764)

Nadenken over de prediking [1]

Het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland heeft een brochure uitgegeven over de prediking. In deze uitgave, getiteld "Instrument van de Geest" wordt predikers een spiegel voorgehouden. In enkele artikelen willen we overdenken wat het ook ons te zeggen heeft. We doen dit op verzoek van ds. A.J. Mensink, voorzitter van het hoofdbestuur.

ds. J.M.D. de Heer,
Middelburg

Het is te waarderen dat de Gereformeerde Bond zich zo vaak en zo diepgaand met de prediking bezighoudt. Een speciale commissie Prediking heeft voor de brochure ruim honderd preken uit de eigen kring beluisterd. Ik heb dezelfde route bewandeld, al werden het ruim 25 preken. Ik heb ze zorgvuldig uitgekozen om recht te doen aan de Gereformeerde Bond. Deze artikelen gaan overigens niet over deze preken, maar ik vond het onmisbaar om naar de praktijk te luisteren, alvorens deze brochure over de prediking te bespreken. Daarnaast bestudeerde de commissie een reeks publicaties over de prediking. Een flink gedeelte daarvan staat, gelezen, in mijn

boekenkast. De ontwikkelingen binnen de gereformeerde gezindte, met name op het gebied van de prediking, houden me al jaren bezig. Vanuit deze drieslag (brochure, literatuur en de concrete prediking) benoem ik in deze artikelen een aantal aandachtspunten.

Zelfreflectie

De aanpak van de commissie Prediking getuigt van een gezond stuk zelfreflectie. Daarmee stelt het hoofdbestuur zichzelf kwetsbaar op. Het is niet niks om de concrete prediking in de eigen kring voor het voetlicht te halen. Elke predikant in onze gemeenten kan zich nog herinneren hoe het voelde om voor docenten en curatoren een proefpreek te houden in de Boezem-singelkerk. Met grote spanning werden de opmerkingen over de preek afgewacht. Eenmaal predikant geworden lijkt deze tijd achter te liggen, of het moet gebeuren dat een collega-predikant onder het gehoor zit. De Dordtse Kerkorde voorziet in artikel 41 in een soort 'proefpreken' tijdens de classisvergadering, bedoeld tot onderlinge opscherping. Dit artikel is bij mijn weten nooit praktisch geworden in onze gemeenten. En dat terwijl het zo nuttig is om op een broederlijke wijze mee te leven met de prediking van een collega. Dan kan opbouwende kritiek ook lijden! Wat dat betreft legt de brochure *Instrument van de Geest* wel een vraag bij ons neer.

Half uur

De brochure bevat een inventarisatie van ontwikkelingen rond de prediking en een analyse van de gehoorde preken. Vervolgens krijgt de (post-)moderne context waarin de prediking klinkt aandacht. Dit mondt uit in een hoofdstuk met een theologisch perspectief, dit vanuit het werk van de Heilige Geest in de prediking. De brochure geeft een aantal aanbevelingen.

Voordat we enkele onderwerpen nader belichten, staan we nu stil bij twee praktische punten rond de prediking. In de brochure kwam ik een zin tegen waaruit blijkt dat het hoofdbestuur uitgaat van

Staat en stand

Het gaat er maar om hoe u stáát tegenover de Heere, onze Schepper, de Rechter van hemel en aarde. Begrijpelijk eigenlijk dat we dit de *staat* van een mens noemen. Daarbij zijn er maar twee mogelijkheden. Of u staat voor Hem als een veroordeelde óf u staat voor Hem als een vrijgesprokene. Anders gezegd: of u leeft nog in de onverzoende staat voor God óf u bent door levendmakende genade in de verzoende betrekking met God gebracht. Dit noemen we nu de staatsverwisseling. Dat wordt in de prediking steeds met ernst benadrukt: dat we een staatsverwisseling moeten leren kennen in ons leven. Dat we van dood levend gemaakt moeten worden; dat we door een tweede geboorte van een satanskind een kind van God kunnen worden. Dus de vraag klem: bent u onbekeerd of bekeerd, onverzoend of verzoend? U kunt er niet ergens tussenin verkeren. Dat is zelfbedrog.

Echter binnen de onverzoende staat kan er veel verschil zijn tussen mensen: kerke-lijk en onkerkelijk, serieus of onverschillig, betrokken of randkerkelijk, enz. Dat noemen we de *stand* van het leven. Die stand wisselt namelijk nogal. Dat verschil geldt zeker ook voor de verzoende staat. Er zijn dus standen in het genadeleven, zo hoort u vanaf de preekstoel zeggen. Er is veel verschil tussen Gods kinderen. Allen zijn ze weliswaar levend gemaakt en kennen dus de staatsverwisseling. Maar de één is nog maar kort geleden bekeerd. De ander is al langer een kind van God. De één noemen we een bekommerde, de ander een meer geoefende. De één heeft nog zo weinig van God geleerd, de ander veel meer. De één leeft teer als Abraham en de ander lossier als Lot en Eli. De één kent nog zo weinig zekerheid, de ander meer. Dat heeft alles te maken met hun bevindelijke Godskennis, hun zelfkennis en vooral met hun Christuskennis. De één ziet naar Hem uit in de belofte. De ander mag Hem zien als Immanuël in de kribbe. Een derde mag Hem volgen in Zijn profetisch onderwijs. Een vierde wordt meer gericht op de Man van smarten in Zijn priesterlijke bediening, enz. Dus er is genoeg verschil in de (genade)stand. Dat hangt samen met de stand van de Godsopenbaring in het leven. Maar er zijn slechts twee staten. Deze twee moeten we niet door elkaar halen. Zo moeten we ook de grote verschillen binnen de twee staten niet verdoezelen. Dat doet geen recht aan de Schrift en ook niet aan de levenspraktijk.

De kernvraag allereerst is: wat is uw staat? Kent u een staatsverwisseling?

v. A.

preken van een half uur. De meeste preken die ik beluisterde, bevestigden dat. Nu is de lengte van een preek geen graadmeter voor de inhoud. Ook is het waar dat de vluchtigheid van het leven het lang luisteren naar een preek niet bevordert. En toch heb ik me afgevraagd of een half uur voor een preek niet kort is. Volgens het bevestigingsformulier van predikanten moeten zij Gods Woord 'grondig en oprechtelijk' aan de gemeente - voordragen en het toeëigenen, zo in het gemeen als in het bijzonder...! Dat vraagt bovenal het werk van Gods Geest. Maar er is ook tijd voor nodig. Voor mezelf vroeg ik me af wat de ondergrens is als de preken steeds korter worden en een groter deel van de kerkdienst wordt ingevuld door gemeentezang, hoe stichtelijk ook. Die vraag mogen we onszelf ook stellen.

Brievenbus

Een zin in de brochure die me aansprak, luidt: Een kerkdienst is tweerichtingsverkeer. Uitgelegd wordt dat de hoorder ook bijdraagt aan de preek door aandachtig te luisteren, maar ook door gebed. Dat is waar! Een preek is geen brief die in de bus wordt gestopt. Tijdens een preek gebeurt er werkelijk wat (zelfs veel) in de gemeente. Gods Geest gebruikt de preek om doden levend te maken, hongerigen te voeden, rijken ledig weg te zenden. De Heere maakt Zich in de prediking ook vrij van de hoorders (Ezech. 2:5,7; 3:27). Zo komt het dat een predikant dingen zegt die hij thuis niet overdacht. Gods Geest is bezig om de preek, hoe grondig voorbereid ook, te vormen naar wat Hij weet wat nodig is. Juist daarom lijkt het mij geen goede zaak als een uitgeschreven preek op de kansel komt. Calvijn achtte dit een verkeerd gebruik. Het Woord moet *gepredikt* en niet *gelezen* worden, zo vond de reformator. De schets mag mee als hulpmiddel, maar preken gebeurt vooral onder de voortdurende bede: Och, schonkt Gij mij de hulp van Uwe Geest.

(wordt vervolgd)

Uit de grote Catechismus van Westminster

Vraag 51: Wat was de staat van Christus' verhoging?

Antwoord: De staat van Christus' verhoging omvat Zijn opstanding¹, hemelvaart², Zijn zitten aan de rechterhand van de Vader³ en Zijn wederkomst om de wereld te oordelen.⁴

1.1 Kor. 15:4 • 2. Mark. 16:19 • 3. Ef. 1:20 • 4. Hand. 1:11; Hand. 17:31.

Vraag 52: Hoe werd Christus in Zijn opstanding verhoogd?

Antwoord: Christus werd in Zijn opstanding verhoogd omdat Hij door Zijn eigen kracht op de derde dag uit de dood is opgestaan.¹ Hij heeft in de dood geen verderving gezien, alzo het niet mogelijk was dat Hij door de dood vastgehouden zou worden.² In Zijn opstanding werd hetzelfde lichaam waarin Hij geleden heeft, met dezelfde wezenlijke eigenschappen³, maar zonder de sterfelijkheid en de andere algemene gebreken die bij dit leven horen, werkelijk met Zijn ziel verenigd.⁴ Door Zijn opstanding heeft Hij bewezen dat Hij de Zoon van God is⁵, dat Hij aan de goddelijke gerechtigheid heeft voldaan⁶, de dood en hem die de macht over de dood had, heeft overwonnen⁷ en de Heere van de levenden en de doden is.⁸ Dit alles heeft Hij gedaan als de tweede Adam, de vertegenwoordiger van Zijn volk⁹, als Hoofd van Zijn Kerk¹⁰, om hen te rechtvaardigen¹¹, in Zijn genade levend te maken¹², te ondersteunen tegen hun vijanden¹³ en te verzekeren van hun opstanding uit de doden op de laatste dag.¹⁴

1. Joh. 10:18 • 2. Hand. 2:24,27 • 3. Luk. 24:39 • 4. Rom. 6:9; Openb. 1:18 • 5. Rom. 1:4 • 6. Rom. 8:34 • 7. Hebr. 2:14 • 8. Rom. 14:9 • 9. 1 Kor. 15:21-22 • 10. Ef. 1:20,22-23; Kol. 1:18 • 11. Rom. 4:25 • 12. Ef. 2:1,5-6; Kol. 2:12 • 13. 1 Kor. 15:25-27 • 14. 1 Kor. 15:20.

DE GROTE CATECHISMUS VAN WESTMINSTER

Overgenomen uit 'Gewogen Woorden', Thera Tanis-Baars/prof.dr. A. Baars, de Banier Uitgeverij

Hoe laat is het?

De berekening van de wederkomst van Christus heeft altijd in de belangstelling gestaan van sekten als de Jehovagetuigen. Jarenlang beweerden zij dat het einde van de wereld zou aanbreken in het jaar 1914. Met het verstrijken van dit jaartal moesten zij steeds meer moeite doen om aan hun berekeningen vast te houden.

ds. G. Clements,
Gouda

John Napier
(1550-1617)

Eindtijdvoorspellingen zijn er altijd geweest. Begin deze maand verscheen een artikel in het Reformatorisch Dagblad over John Napier, een Schotse wiskundige (1550-1617). Hij schreef een commentaar op het Bijbelboek Openbaring dat werd uitgegeven bij een bekende drukker van puriteinse boeken. Napier beweerde dat Christus spoedig zou wederkomen tussen 1688 en 1700.

Deze en andere berekeningen van het wereldeinde gaan voorbij aan wat de Heere Jezus Zelf gesproken heeft: 'Het komt u niet toe, te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft' (Hand. 1:7). Wel sprak de Heere over de tekenen der tijden en vermaande Hij Zijn discipelen

om bereid te zijn. 'Gij dan, zijt ook bereid; want in welke ure gij het niet meent, zal de Zoon des mensen komen' (Luk. 12:40). Wij mogen niet speculeren over de dag of de ure, maar hebben ons wel te bezinnen op de Bijbelse leer van de laatste dingen, de eschatologie.

Haastiglijk

Het is voor alles nodig te beseffen dat wij allen in een rechte lijn op weg zijn naar het einde. De primitieve heiden dacht niet *lineair* maar *cyclisch* over het verloop van de geschiedenis. Alle dingen gaan dan voort in een eindeloze spiraal van de seizoenen, van zomer naar winter.

De moderne mens heeft helemaal geen gedachten bij het einde van de dingen. Hij leeft bij de dag. 'Laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij'. Op grond van wetenschappelijk onderzoek vermoedt hij hoogstens in de verre toekomst een afkoeling van de aardkern of een versmelting van onze planeet met de zon.

In de Bijbel is er wel grote aandacht voor het wereldeinde. We vinden dat al bij de profeten van het Oude Testament. Zij profeteerden de komst van de dag des HEEREN als een dag van ge-

richt. 'Want de dag is nabij, ja, de dag des HEEREN is nabij' (Ez. 30:3). In het Nieuwe Testament wordt die dag verbonden met de wederkomst van Christus. De spoedige wederkomst is het laatste troostwoord van Christus aan Zijn strijdende Kerk. Het boek Openbaring eindigt ermee: 'Ja, Ik kom haastiglijk. Amen.'

Tussentijd

Maar wanneer zal dan het einde zijn? Hoe laat is het op de klok van deze wereld? We mogen die vraag zeker stellen. Wij leven immers in de tijd tussen de eerste komst van Christus en Zijn tweede komst. De Heere Jezus heeft daarvan gezegd dat het Evangelie van het Koninkrijk eerst in de gehele wereld verkondigd moet worden, en dan zal het einde zijn. In die tijd leven wij nog: 'Ziet, nu is het de welaangename tijd, ziet, nu is het de dag der zaligheid!' (2 Cor. 6:2). De Ruiter op het witte paard gaat nog rond, overwinnende, en opdat Hij overwonne!' (Openb. 6:2). Volgens de uitleg van Augustinus en Calvijn wordt deze tijd aangeduid als de 'duizend jaren' (Openb. 20). Het is ook een tijd die gekenmerkt wordt door oorlogen, pestilentiën, hongersnoden en aardbevingen in verscheidene plaatsen. Als het einde van deze wereld nadert, zullen deze rampen in hevigheid toenemen. Het zal ook een zeer benauwde tijd zijn. Er zal sprake zijn van een enorme afval van het Christelijk geloof. De antichrist zal zich openbaren als de mens der zonde, de zoon des verderfs (2 Thess. 2:3). Alles wijst erop dat wij ons in deze tijd bevinden. 'En het einde aller dingen is nabij' (1 Petr. 4:7).

Onverwacht

Hoe zal die dag er zelf uitzien? De Bijbel zegt er veel over. Het belangrijkste is dat de Heere Zelf persoonlijk terugkomt. 'Alle oog zal Hem zien' (Openb. 1:7). Op die grote dag zullen de graven worden geopend, het zal zijn een Dag van gericht.

Die dag zal grote kosmische gevolgen hebben. De elementen zullen versmelten. Het vuur van Gods gericht zal deze bedeling louteren, gelijk het zilver wordt gereinigd. Een nieuwe hemel en aarde zullen komen waarop gerechtigheid woont. Christus' verlossingsarbeid zal dan ten einde zijn en Hij zal de macht overgeven aan Zijn Vader. 'Opdat God zij alles in allen' (1 Cor. 15:28).

Laat die dag ons niet overvallen als een dief. Want op het uur dat wij het niet verwachten, zal de Heere wederkomen. 'Zo waakt dan' (Matth. 25:13).

Behandeling van kinderloosheid [2]

J. Huisman,
huisarts
te Opheusden

In het vorige artikel heb ik wat gedachten over kinderloosheid en het verlangen naar kinderen weergegeven.

Samenvattend wil ik u meegeven dat vruchtbaarheid een zegen van de Heere is, en dat bij het uitblijven van de kinderzegen er gebeden tot Hem opgezonden mogen worden, om van deze kwaal of ziekte genezen te mogen worden. Dit geldt immers van veel aandoeningen, waarvan in Gods Woord zoveel voorbeelden staan; vaak werden gebeden om genezing verhoord, en verdween de aandoening, maar niet altijd was het naar Gods Raad om genezen te worden. Hierbij denk ik aan Paulus, die niet verlost werd van zijn kwaal, maar ook aan de Heere Jezus Zelf, Die naar Zijn menselijke natuur de Vader bad om de beker van het verdere lijden niet te hoeven drinken, en daarin ook niet verhoord werd. Hij liet het in de hand des Vaders met de woorden: "niet Mijn wil, maar Uw wil geschiede." Het krijgen van kinderen is daarom geen recht, maar een gave en zegen.

Dit vastgesteld hebbend, komt de vraag naar boven: mag ik dan ook middelen gebruiken om de vruchtbaarheid te bevorderen, of om de bevruchting tot stand te laten komen? Het antwoord hierop is ja, op grond van Psalm 8:7; we mogen de middelen die in de schepping gelegd zijn, ontwikkelen en daarvan op een goede manier gebruik maken. Uiteraard dienen we ons eerst af te vragen of er geen (zondige) omstandigheden zijn die de vruchtbaarheid tegengaan; ik denk dan aan roken en het gebruik van alcohol. Ook moeten we ons beperken tot die middelen en methoden, die niet strijdig zijn met Gods geboden. Om deze reden mogen we niet meewerken aan het selecteren van bevruchte eicellen,

en zodoende gevormd menselijk leven (een bevruchte eikel is naar haar aard een menselijk levend wezen) teniet doen (het 6e gebod), of zaadcellen gebruiken van een ander dan de eigen man (het 7e gebod). Er moet een huwelijk gesloten zijn, voordat tot deze behandelingen overgegaan mag worden (het 7e gebod).

Als we vervolgens nadenken over de middelen die gebruikt kunnen worden, dan zijn daar een aantal gradaties in aan te geven. Allereerst zijn er de methoden die zorgen dat er een eikel bij de vrouw kan vrijkomen (vaak m.b.v. medicamenten als clomifeen) en zich richting de baarmoeder kan begeven (denk hierbij aan het doorspuiten van de eileiders als die verstopt zouden zijn). Bij de man kan het gaan om behandeling van aangeboren of verworven aandoeningen, waardoor de zaadcellen onvoldoende aangemaakt worden, of het lichaam niet kunnen verlaten. Ook zijn er methoden om de kwaliteit van het mannelijk zaad te verbeteren, zodat de kans op een spontane zwangerschap groter wordt.

Een stap verder gaat het verzamelen van mannelijk zaad om dat op de beste tijd in de baarmoeder van de vrouw te brengen. Hierbij is ingrijpen van een specialist nodig. Deze methode heet KIE (kunstmatige inseminatie met eigen zaad). Laat u niet overhalen om hierbij zaad van een bekende of onbekende donor te gebruiken, omdat daardoor mijns inziens de eenheid van het huwelijk tussen de man en vrouw wordt doorbroken. Dit geldt ook voor het gebruiken van de eikel van een andere vrouw (eiceldonatie).

Als dit allemaal niet geleid heeft tot een

zwangerschap, zal aan het paar meestal een IVF behandeling worden voorgesteld (in-vitro-fertilisatie, d.w.z. een bevruchting buiten het lichaam van de vrouw). Zaad- en eikel worden in het laboratorium onder gunstige condities bij elkaar gebracht, zodat een bevruchting plaatsvindt, waarna het nieuwe leven ingebracht wordt in de baarmoeder van de vrouw. Een stap die nog verder gaat is het inbrengen van de zaadcel in de eikel d.m.v. een soort injectie, om zo de samensmelting tot stand te brengen (ICSI methode).

Over de toelaatbaarheid van de laatste twee methoden verschillen de meningen; sommigen menen dat de lichamelijke eenheid van man en vrouw zodanig belangrijk is, dat dit door de Heere zodanig in de schepping is gelegd, dat we dit niet mogen loskoppelen van de bevruchting. Anderen vinden het verlangen naar kinderen een dusdanig Bijbelse wens, dat dit middel onder biddend opzien gebruikt mag worden. Weer anderen vinden het risico dat de vrouw loopt (door het toedienen van hormonen, nodig om de eicellen te laten groeien, kunnen complicaties optreden) te groot, en wijzen daarom deze behandeling af. Anderzijds is het zo dat vrouwen die geen kinderen hebben gekregen vaker borst- of eierstokkanker ontwikkelen. Dat kan een reden zijn om deze behandeling wel in te zetten.

Op grond van Gods Woord kunnen we deze methoden niet afkeuren; we maken gebruik van de gaven die God ons heeft gegeven. Wel zullen we absolute voorwaarden moeten stellen: ei- en zaadcel zijn afkomstig van de a.s. ouders, en alle bevruchte eicellen (dat zijn embryo's) moeten teruggeplaatst worden. Rest-embryo's kunnen middels bevroering (cryopreservatie) bewaard worden en later teruggeplaatst. De ICSI methode, waarbij de natuurlijke barrière van de eikel wordt doorbroken, lijkt me minder verkieslijk.

Laat ons handelen in dezen echter getekend worden in de bede: leer mij naar Uw wil te handelen.

(slot)

Noot van de redactie:
over deze tere problematiek willen we binnenkort ook nog een stem uit de praktijk aan het woord laten.

Het kloppend hart van Comrie [2]

ds. H. Brons,
Vlaardingen

Met de hertaling "Troost voor een missend hart" brengt de heer Bregman opnieuw een belangrijk werk van Alexander Comrie dichtbij hedendaagse lezers.

We leren Comrie in deze prekenbundel kennen zowel als herder als leraar. Hij toont zich regelmatig een gedegen uitlegger van het Schriftgedeelte, waarbij hij voortdurend op zoek is naar een praktische toepassing voor het geestelijke leven. We ontmoeten een prediker die zijn lezers wil onderwijzen vanuit de rijkdom die te vinden is in een Drie-enig God.

De accenten verschillen per behandeld Schriftgedeelte. Steeds weer roept hij op tot zelfonderzoek. Bij de behandeling van het gebed om levendmaking uit Psalm 143 ligt relatief veel nadruk op het ontdekkend werk van de Geest. Daarbij onderscheidt Comrie scherp tussen een wettische en een evangelische benauwdheid, zonder de ziel daarin te laten rusten. In de daaropvolgende preek uit Jeremia 2:13 over het verlaten van God voor gebroken bakken die geen water houden, benadrukt Comrie de volmaaktheid van God die onze onreinheid aan het licht brengt.

Bron van zaligheid

Door zijn preken heen benadrukt Comrie de eeuwige God als Bron van de zaligheid. De afsluitende preek over Hooglied 1:3 stelt het gemis van de nabije omgang van de bruid met haar Zielenbruidsgom centraal, waarbij Comrie de ziel wil uitlokken tot Christus. Deze trinitarische accenten geven de preken rijkdom en diepte.

Aan het slot van de eerste preek zegt Comrie over het ontvangen van Christus en Zijn weldaden: 'De gemaakte schulden moeten verzoend worden; ze moeten van uw geweten worden afgenomen. Het geweten moet van dode werken worden gereinigd. Deze reiniging vindt niet plaats door een verlangen naar het bloed van Jezus Christus, de Zoon van God, en een verlangen naar herstel – want wat we graag willen hebben, bezitten we nog niet. De zieke die achtendertig jaar in Bethesda lag, zal heel vaak de genezing gewild hebben. Maar pas als men werkelijk de genade ontvangt om de verdienste van Jezus Christus op zichzelf toe te passen en de gekruiste Heiland daadwerkelijk aan

te nemen, worden God en Zijn plaatsvervangster, het geweten, tevredengesteld'. Dat alles is het werk van vrije genade. In de derde preek, over Hoséa 2:6, benadrukt Comrie dat het alleen God is Die inplant in de ware Wijnstok en oefeningen geeft van het geloof. Door het invloeden van de Geest wordt het geloof 'gewerkt, opgewekt en tot daden gebracht'. Genade is volkomen eenzijdig.

In zijn Ten geleide benadrukt ds. Van Ekeveld de nauwe verbondenheid van Comrie met de zogeheten Marrowmen uit Schotland. Schotse predikers als Thomas Boston en de Erskines beriepen zich voor een prediking van vrije genade op "Het Merg van het Evangelie" van Edward Fisher. Ds. Van Ekeveld ziet bij Comrie terug wat deze uit Schotland had meegekregen. Dat uit zich in uitnodigende woorden, zoals in de tweede preek. 'Arme en verontruste ziel, de Fontein is nog open, al hebt u die jarenlang altijd maar weer versmaad door er geen gebruik van te willen maken. Hij is nog open! De weg ernaartoe is gebaad door het bloed van Jezus Christus. Die wil, mag komen en nemen van de wateren des levens om niet – wie hij ook geweest is, wat hij ook gedaan heeft, en wie hij ook nu nog is. De Fontein is niet alleen nog open, maar hij is ook dichtbij'. De verleiding is groot om nog meer te citeren. Beter kunt u zelf op zoek gaan naar onderwijzende passages. Ik hoop dat u dat biddend doet.

Exegese en toepassing

Comrie verlaat in deze preken de Hollandse scheiding tussen exegese en toepassing zoals we die vinden bij predikers als Knibbe en Hellenbroek. Zelf zegt Comrie daarvan dat hij in de verklaring van de tekst al probeert de praktijk van het bevindelelike leven weer te geven. Toepassend uitleggen is dus voor Comrie de beste manier van preken.

Bregman is erin geslaagd de preken op een toegankelijke manier te ontsluiten. We zien daarom uit naar een hertaling van het tweede deel van de "Leerredenen". Dat deel begint met de indrukwekkende preek over het gebed van een doodbrakende. In de "Leerredenen" klopt het pastorale hart van Comrie. Hij biedt werkelijk troost voor een missend hart!

N.a.v. "Troost voor een missend hart, Verzamelde Leerredenen" (deel 1), Alexander Comrie; hertaald door C. Bregman, uitg. De Banier Apeldoorn; 335 blz.; € 19,95.

(slot)

Lam

L. van der Ham, Krimpen aan den IJssel

Je kent zeker de bekende woorden van de profeet Jesaja: 'Als een lam werd Hij ter slachting geleid' (Jes. 53:7). En je weet ook over Wie dit gaat. Het gaat over de Heere Jezus in Zijn vernedering, in Zijn lijdensweg.

Jesaja vergelijkt Zijn lijden met het offeren van een lam. Duizenden lammetjes zijn er geslacht en geofferd tijdens de tempeldienst. Alles wees heen naar de Heere Jezus, Die komen zou en het offer zou brengen op Golgotha. Geheel vrijwillig en uit liefde tot Zijn Vader en kinderen. Niet te bevatten. Hij is de dood ingegaan om zo het leven van Zijn Kerk te zijn. In het bijzonder is het paaslam een treffend beeld van de Heere Jezus.

Lees Exodus 12 maar eens aandachtig door.

Niet alleen in het Oude Testament lezen we over het lam. Ook in het Nieuwe Testament vinden we op meerdere plaatsen het beeld van het lam terug. Johannes heeft de Heere Jezus zo genoemd: 'Zie het Lam Gods, Dat de zonden der wereld wegneemt' (Joh. 1:29). Deze korte preek bleef niet zonder uitwerking. In het laatste Bijbelboek schrijft dezelfde Johannes ook over het lam. Daar ziet Johannes de Heere Jezus niet meer in Zijn vernedering, maar in Zijn overwinning. Hij ziet 'een Lam, staande als geslacht' (Openb. 5:6). Staand, je kunt nog zien dat Hij geslacht is!

Johannes ziet de Heere Jezus als Overwinnaar. Overwinnaar over de dood, de zonde, de duivel. Dat is het wonder van

Pasen: niet de dood heeft het laatste woord, maar de dood is verslonden tot overwinning (1 Kor. 15:54). Geen wonder dat de hemel vol zal zijn van de lof en de aanbidding die ze het Lam zullen toebrengen voor het offer voor hen gebracht en de verlossing die ze daardoor hebben ontvangen. 'En zij (een grote schare, die niemand tellen kon) riepen: de zaligheid zij onzen God, Die op de troon zit, en het Lam' (Openb. 9:10). Zal jij daar ook bij zijn?

*een trouwe
dienstknecht van God*

MAARTEN LUTHER

vervolgverhaal

16

H. van Dam

De studenten kijken elkaar verwonderd aan. Ze praten druk met elkaar als de les is afgelopen. Professor Luther geeft heel anders les!

De rector, de directeur van de universiteit, komt ook eens luisteren. Hij zegt naderhand: 'Deze monnik gaat een nieuwe leer verkondigen!'

Is dat zo? Eigenlijk niet. Het is de leer zoals vroeger de apostelen geleerd hebben. Ja, zoals de Heere Jezus het Zelf gezegd heeft! Maar wel heel anders dan nu in de roomse kerken geleerd wordt! Luther leert de studenten dat alleen het

Woord van God gezag heeft. Hij bedoelt daarmee: wat in de Bijbel staat, zegt de Heere Zelf. Dat alleen is de waarheid. Daar moeten we naar luisteren. En alles wat mensen erbij verzinnen, is zondig. Dat Woord alleen wijst de weg. Door dat Woord kan de Heilige Geest echte vrede en rust in het hart geven. Want in Zijn Woord zegt God hoe mensen zalig kunnen worden. Alleen uit genade. Alleen door het werk van Gods Zoon. Door Zijn lijden en sterven heeft Hij de zaligheid verdiend. En daarom: wie in Hem gelooft, wordt behouden. Dat betekent: wie als een arme zondaar tot Jezus vlucht en smeekt om genade, die wordt behouden. Die krijgt

Zijn gerechtigheid. Meer is niet nodig. Steeds meer studenten komen naar hem luisteren. Zelfs uit andere landen! Luther geeft niet alleen les aan studenten. Hij preekt ook. Eerst alleen in de kerk van het klooster, maar later ook in de stadskerk van Wittenberg. Ook in zijn preken zegt hij dat de mensen hun zware schuld nooit zelf kunnen betalen. De hemel kunnen zij niet verdienen. En hij vertelt van de Heere Jezus. Alleen door Zijn verdienste kunnen zondaren behouden worden. Uit genade alleen. Door het geloof. Want er staat in de Bijbel: 'Geloof in de Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden'. Nee, het is dus toch geen nieuwe leer!

Boekennieuws

"Hagenprediker bij de Jordaan, uit het leven van Johannes de Doper", J. van 't Hul; uitg. Gebr. Koster, Barneveld; 154 blz.; € 14,90.

Hagenprediker bij de Jordaan, uit het leven van Johannes de Doper

'Het is een man uit één stuk, zoals hij daar staat, aan de oever van de Jordaan. Hij is niet bang, vreest geen mens en gaat voor niemand aan de kant. (...) Onverschrokken staat hij daar te prediken, laat komen wat ervan komt: 'Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen'. Met deze eerste zinnen uit het 'Woord vooraf' neemt de schrijver ons direct mee in zijn boek over Johannes de Doper, de wegbereider van de grote Koning. Opnieuw blijkt dat broeder Van 't Hul over een vruchtbare pen beschikt. Steeds vindt hij weer Bijbelse personen, waarover geschreven kan worden. In dit boek gaat het over de man die optreedt tussen de oude en nieuwe bedeling.

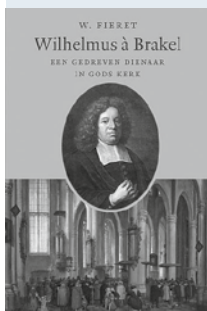
We lezen over de ouders van Johannes, Zacharias en Elisabet, die beiden rechtvaardig zijn voor God. Onomwonden zegt Gods Woord dat zij geen kind hebben. 'Als de hemel ons kruis benoemt, is dat hemels pastoraat'. Bij de aankondiging van Johannes' geboorte wordt duidelijk dat dit kind voorbestemd is om zijn gehele leven aan de Heere te wijden. We vinden ook elders in Gods Woord aanwijzingen dat de afzondering tot het ambt al in de moederschoot begint.

Na een voorbereidingsperiode in de wachtkamer van de woestijn, moet Johannes op Gods bevel in het openbaar gaan optreden.

Deze hagenprediker bij de Jordaan bedient Woord en sacrament. Ernstig wijst hij de schuld en het oordeel aan. Zo moet er plaats komen voor Degene, Die na hem komt: de Heere Jezus Christus. Johannes mag Hem aanwijzen als het Lam Gods. Deze Bruidegom moet wassen, Johannes minder worden. Die les moet de Doper in het donker leren. Op betrekkelijk jonge leeftijd komt er een einde aan het leven van Jezus' heraut. Voor hem mag zijn sterfdag met recht een 'welgelegen dag' worden genoemd.

Uit de schat van Schriftgegevens en de daarop gegronde bronnen worden door de auteur treffende zaken naar voren gebracht. De citaten uit die bronnen maken het boek waardevol en aantrekkelijk. Zo geeft ook deze keurig verzorgde uitgave veel stof tot overdenking en bezinning.

ds. S. Maljaars, Meliskerke

"Wilhelmus à Brakel; een gedreven dienaar in Gods kerk", dr. W. Fieret; uitg. Den Hertog, Houten; 192 pag.; € 19,90.

Wilhelmus à Brakel; een gedreven dienaar in Gods kerk

Wilhelmus à Brakel is een oudvader die steeds groot gezag genoot, vooral door zijn "Redelijke Godsdienst". Er waren vroeger in bevindelijk-gereformeerde kring heel wat mensen die de "Keurstoffen" van Smytegelt en de "Redelijke Godsdienst" dagelijks binnen handbereik hadden, lazen, overdachten en... opnieuw lazen. In deze sfeer zijn de Gereformeerde Gemeenten ontstaan en gevormd.

Het geheim van de "Redelijke Godsdienst" is dat het geen dorre verhandeling is, maar een praktische geloofsleer met een pastorale inslag. Fieret: 'De lezers konden tijdens en na de beschrijving van een van de dogmatische onderwerpen onmiddellijk lezen wat dit betekende voor hun zielenleven en wat ze ermee konden. À Brakel kende het hart van de mensen. Hij wist van hun strijd en moeite, van hun twijfel en aanvechting, van hun troost en zekerheid. Daarmee wist hij mensen te raken. Dat maakte de praktische en pastorale delen van zijn boek zo geloofwaardig en betekenisvol!

À Brakel had oog voor de eenheid en verscheidenheid onder Gods kinderen, voor de standen in het genadeleven. Hij slaagde erin om praktische theologie te vertalen naar het gewone gemeentelid. Hij was een gedegen theoloog, een bekwaam apologet, een

bevindelijke prediker en een vaderlijke zielzorger in één persoon.

Van hem zijn maar weinig preken overgeleverd. Wel zijn er recent hertalingen verschenen van werken als "Halleluja", "Lof des Heeren over het genadeverbond", of "Stigtelyke oefeningen over de voorbereidinge, betragtinge ende nabetractinge van het sacra".

Het is de verdienste van de historicus dr. W. Fieret dat hij Wilhelmus à Brakel in dit boek opnieuw onder de aandacht brengt. Deze inleiding op à Brakels leven en werk is goed toegankelijk en goed gedocumenteerd. Het boek is heel geschikt voor een eerste kennismaking met 'vader Brakel', opdat we er de smaak van te pakken zouden krijgen en vervolgens (weer eens) zouden grijpen naar à Brakels geschriften zélf. De Heere moge het zegenen.

ds. H.A. van Zetten, Benthuizen

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen:

Te Carterton(NZ), ds. W. Harinck te Moerkapelle;
Te Den Haag-Scheveningen, ds. J. van Rijswijk te Aalburg;
Te Grand Rapids-Covell Avenue (VS) en te Rotterdam-IJsselmonde,
ds. A.H. Verhoef te St. Catharines (Ontario-Canada);
Te Hilversum en te Middelburg, ds. B. Labee te Veenendaal;
Te Opheusden en te Terwolde-De Vecht, ds. A.T. Huijser te Sliedrecht;
Te Zwijndrecht, ds. C. Sonneveld te Krabbendijke.

Bedankt:

Voor Berkenwoude, ds. J. van Rijswijk te Aalburg;
Voor Rijssen-Zuid, ds. A. Schot te Nunspeet;
Voor Sunnyside (VS), ds. E. Hakvoort te Norwich (Canada).

LOSMAKING DS. G. PATER VAN GEMEENTE RIDDERKERK

In de classisvergadering van 11 april jl. van de classis Ridderkerk is het gezamenlijk verzoek van ds. G. Pater en de kerkenraad van Ridderkerk besproken tot losmaking van ds. Pater van zijn gemeente. De classisvergadering heeft kennisgenomen van dit gezamenlijk

verzoek. Zij heeft met droefheid moeten constateren, dat er geen andere weg mogelijk is en daarom heeft zij ingestemd met dit verzoek. Concreet betekent dit dat ds. Pater per direct losgemaakt is van zijn gemeente, weer gaat preken en beroepbaar blijft. Wij roepen de gemeenten van harte op om ds. Pater en zijn gezin, de gemeente Ridderkerk en de kerkenraad van harte te gedenken in deze onbegrepen weg.

ds. M.H. Schot, preses
N.J. Teerds, scriba

DOVENDIENST TE GOUDA

Op zaterdag 22 april hoopt student W. Mouw voor te gaan in een aangepaste kerkdienst voor doven en slechthorenden in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Gouda. Aanvang: 15.00 uur. Horenden zijn eveneens hartelijk welkom.

Berichten

CEDRAH: BEZINNINGSBIIJENKOMST AMBTSDRAGERS

Woonzorgorganisatie Cedrah organiseert op maandag 22 mei de derde bezinningsbijeenkomst voor ambtsdragers uit de kerkelijke achterban. Thema: Psyche bij ouderen en geloofsbeleving. Daarnaast wordt u geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen Cedrah en de ouderenzorg. Spreker: mevr. W. Trouwborst-Bos, psychosociaal therapeut. Locatie: woonzorgcentrum Rehoboth, Bergweg 1 te Goes. Aanvang: 19.30 uur. Als u zich nog niet heeft aangemeld, kunt u dit alsnog doen via info@cedrah.nl.

AANMELDING VAKANTIE(MID)WEEK VOOR OUDEREN/DEMENTERENDEN

De commissie vakantieweken voor mensen met een beperking, uitgaande van de Vrou-

wenbond organiseert ook dit jaar vakantieweken voor ouderen en/of dementerende gasten. Deze weken zijn zeer geschikt voor mensen die enige hulp nodig hebben. Er gaan stafleden mee die helpen met de zorg die u nodig hebt.

Ook degenen die mantelzorger zijn van een dementerende oudere kunnen samen met man/vrouw/moeder/vriendin, etc. deelnemen aan deze midweek, die wij speciaal voor hen organiseren, zodat de mantelzorger ook enkele dagen op vakantie kan. Ook in deze midweek gaan verzorgenden mee om de noodzakelijke zorg te verlenen.

De week voor ouderen die enige hulp nodig hebben is van 17-24 juni in hotel De Rijper Eilanden in De Rijp. Prijzen: eenpersoonskamer: € 700,-, tweepersoonskamer: € 650,-. De midweek voor mensen met dementie is van 19-23 juni in hotel De Bosrand te Ede. Prijs: € 420,- p.p.

Voor aanmelding en/of meerdere inlichtingen: tel. 033-2863366.

Zie ook: www.vakantiewekenvbgg.nl

ISRAËLVROUWENOCHTEND TE WOERDEN

Vanwege de grote belangstelling vorig jaar is besloten om op dinsdag 16 mei weer een Israëlvrouwenochtend te organiseren in de Bethlehemkerk van de Gereformeerde Gemeente te Woerden. De vrouwenverenigingen zijn hierover al aangeschreven. Ook dames die geen lid zijn van een dergelijke vereniging, zijn uiteraard hartelijk welkom. Ds. W.A. Zondag hoopt om 10.00 uur de bijeenkomst te openen. Daarna is het woord aan mevrouw Gilah Evers die ons wat zal vertellen over de opvoeding en het gezin in orthodox-Joodse kring. Net als tijdens de vorige Israëldag zal een vrouwenprojectkoor Hebreeuwstalige psal-

men zingen onder leiding van Mariëlle Heidekamp. De ochtend wordt afgesloten met een gezamenlijke lunch. Deelname is gratis. Er wordt een collecte gehouden.

Voor meer informatie en opgave, ook voor het projectkoor, zie www.dep-israel.nl of bel: 0348-489929.

BETUWSE LENTETOCHT

Betuwse lentetocht op zaterdag 6 mei, die georganiseerd wordt vanuit de Gereformeerde Gemeente te Tricht-Geldermalsen, bestaande uit fietsroutes van 25, 40 en 60 km. en een auto- of motorroute van 100 km. Vertrek- en eindpunt: bij Van Doorn B.V., Laageinde 15A te Geldermalsen. Markt en veiling bij opbod (om ongeveer 15.30 uur) op deze locatie.

Starttijd tocht: tussen 9.00 en 12.00 uur.

Kosten: € 5,- p.p., t/m 12 jaar € 2,50, per gezin max. € 17,50.

Voor informatie: www.betuwseleentocht.nl of bel Arjaan van den Born, tel.: 0345-535688 of mail naar: info@betuwseleentocht.nl.

Fietsverhuur: Betuwse Stroom, tel.: 0345-651269. Opbrengst is t.b.v.

Bethelkerk Gereformeerde Gemeente.

VERKOPING TE HOGE HEXEL

Verkoping, te organiseren door de zendingcommissie van de Gereformeerde Gemeente te Wierden, op zaterdag 29 april, in en rond het Kulturhus Hoge Hexel, Nieuwe Schoolweg 5, Hoge Hexel. Opening om 10.00 uur door ds. J. van Laar. Sluiting om 13.30 uur.

De opbrengst is t.b.v. zending en evangelisatie.

ZANGAVONDEN

Goes

Oranjeconcert op donderdag 27 april in de Grote Kerk te Goes, m.m.v. mannenkoor Elim te 's-Gravenpolder, organist Cees van der Hart, gemengd eilandenkoor, Walchers jongerenkoor en enkele instrumentalisten. Aanvang: 19.15 uur samenzang met vaderlandse liederen, concert 19.30 uur. Collecte voor Stichting Kristal die zich inzet voor reformatorische jongeren met psychosociale problemen. Toegangsprijzen: volwassenen € 5,-, kinderen t/m 12 jaar € 1,-.

Opheusden

Psalmzangavond op donderdag 27 april, aanvang: 19.30 uur, in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente in Opheusden, m.m.v. instrumentale begeleiding en samengesteld koor door kinderen en jongeren uit de gemeente en de Betuwse bovenstemgroep. Organist: Dirk Stuurbrink. Meditatie: ds. P. Mulder. Collecte voor aflossing kerkbouwschuld.

EXCURSIE AFD. OOST VAN VERENIGING ORGANISTEN GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Op zaterdag 29 april organiseert afdeling Oost van de VOGG een excursie naar het Verhofstad-orgel in de Dorpskerk te IJsselmuiden, Dorpsweg 53. Aanvang: 14.00 uur.

Na uitleg over de restauratie en een klankdemonstratie van dit orgel is er ruime gelegenheid voor vrij orgelspel.

STADSWANDELING DORDRECHT

Op zaterdag 6 mei 2017 wordt er een stadswandeling gehouden in Dordrecht. Verzameling deelnemers: om 11.00 bij de Grote Kerk. Te zien zijn o.a.: de Augustijnen kerk, het Hof van Holland waar de eerste vrije Statenvergadering in 1572 werd gehouden. Tevens een bezoekje aan de Lutherse Trinitatis kapel en de Grote Kerk.

Uiteraard komen zaken die de synode van Dordrecht 1618/1619 betreffen aan de orde. Inlichtingen en aanmelden bij J.J. Rietveld, tel. 078-6180040. 06-29113626, e-mail: rietveldjj@filternet.nl

Collecte voor Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht.

KERKHISTORISCHE WANDELINGEN MIDDELBURG

Kerkhistorische wandelingen met herinneringen aan ds. B. Smijtegelt op de volgende data: dinsdag 2 mei en vrijdag 26 mei. Start voor het oude Stadhuis op de Markt om 15.00 uur.

De wandeling met gids voert langs oude kerken en hun bewogen geschiedenis. De opbrengst (uw vrijwillige bijdrage) is bestemd voor de Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht. Groepen op afspraak. Aanmelding: P.C. Beeke, p.c.beeke@kliksafe.nl / 0118-633828.

Kerkdiensten

ZONDAG 23 APRIL 2017

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. A.P. Baaijens; Aalst 9.00 en 14.30 uur stud. W. Mouw; Alblaserdam 18.30 uur ds. G. van Manen; Alphen a/d Rijn 16.30 uur ds. J. Driessen; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Arnhem 10.00 uur ds. R.A.M. Visser en 15.00 uur ds. A. Verschuure; Barendrecht 10.00 en 15.30 uur ds. G. van Manen; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. G. Mouw; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. C. van Ruitenburch; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Berkenwoude 10.00 uur ds. L. Terlouw en 19.00 uur ds. G. Clements; Bodegraven 10.00 en 18.30 uur stud. H.J. Agteresch; Borssele 9.30 en 18.00 uur ds.

D. de Wit; Brakel 10.00 en 18.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 uur ds. J.J. Tanis en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken en 15.30 uur ds. G.W.S. Mulder; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 15.30 uur ds. W.A. Zondag; Deventer 16.30 uur ds. R.A.M. Visser; Dinteloord 10.00 en 18.30 uur stud. H.E.P. Fortuyn; Doetinchem 15.00 uur (H.D.) ds. A. Schreuder; Dordrecht 10.00 uur ds. J.S. van der Net en 17.00 uur ds. J.J. Tanis; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Eindhoven 14.30 uur ds. E. Bakker; Emmeloord 9.30 en 16.00 uur ds. P.G. Heijkamp; Enkhuisen 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 17.30 uur ds. S. Maljaars;

Enter 9.30 en 15.00 uur ds. S. Maljaars; Ermelo 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur (H.D.) ds. C. Hogchem; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 15.30 uur stud. H.E.P. Fortuyn; 's-Gravenhage 10.00 uur ds. H. Paul en 16.30 uur (H.D.) ds. J.S. van der Net; 's-Gravenpolder 14.00 uur (leesdienst) ds. A. Schot; 's-Gravensande 15.30 uur ds. J. IJsselstein; Haamstede 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur (H.D.) ds. M.H. Schot; Herkingen 14.30 uur stud. M. Blok; Hilversum 19.00 uur ds. W. Visscher; Hoedekenskerke 14.30 uur ds. B. Labee; Hoogvliet 16.00 uur

(leesdienst) ds. L. Terlouw; Houten 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Kamperland 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Kapelle-Biezeling 10.00 en 16.30 uur ds. B. Labee; Katwijk aan Zee 10.00 en 17.00 uur ds. J.B. Zippro; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kortgene 14.00 uur ds. C. van Krimpen; Kruijningen 9.30 en 18.00 uur ds. G. Bredeweg; Leerdam 10.00 en 18.00 uur ds. J. Schipper; Leiderdorp 19.00 uur ds. G.J.N. Moens; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. G.J.N. Moens; Meeuwen 18.00 uur stud. W. Mouw; Meliskerke 14.30 uur ds. S.W. Janse; Melissant 15.00 uur ds. C.J. Meeuse; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 en 16.00 uur stud. E.J. Boudewijn; Middelharnis 14.30 uur ds. P.D. den Haan; Mijdrecht 15.30 uur stud. H.J. Agteresch; Naaldwijk 9.30 uur ds. W. Silfhout en 18.30 uur ds. M. Joosse; Nieuwedorp 9.30 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwer ter Aa 15.00 uur ds. H.A. van Zetten; Nieuwerkerk 15.00 uur (H.D.) ds. J. van Belzen; Nieuwe-Tonge 10.00 en 18.00 uur stud. M. Blok; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. J. van Rijswijk; Oosterend 10.00 en 16.00 uur ds. K. Boeder; Oosterland 10.00 en 18.30 uur ds. J. van Belzen; Oostkapelle 9.30 uur ds. S.W. Janse en 15.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Oostvoorne 18.30 uur ds. L. Terlouw; Opheusden 10.00 en 17.30 uur ds. G. Beens; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. P. Melis; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. C.J. Meeuse; Oudemirdum 9.30 en 14.30 uur ds. M. Mondria; Oude-Tonge 14.30 uur ds. D.W. Tuinier; Poederoijen 18.30 uur ds. M.J. van Gelder; Poortugaal 9.30 uur ds. M.J. van Gelder en 16.00 uur (openb. bel.) ds. W. Silfhout; Puttershoek 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. A. Vermeij; Rheden 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 uur ds. J. Mijnders; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 en 15.30 uur (H.D.) ds. M. Joosse; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. J. van Laar; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. A.T. Huijser; Rilland-Bath 14.00 uur ds. D. de Wit; Rotterdam-Alexanderpolder 19.00 uur ds. J. IJsselstein; Rotterdam-Centrum 10.00 uur ds. J. Driessen; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 uur ds. B. van der Heiden en 19.00 uur

ds. L. Blok; Rotterdam-Zuidwijk 16.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Scherpenisse 9.30 en 14.00 en 18.30 uur stud. J.B. Huisman; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Sint Philipsland 18.30 uur ds. C. Harinck; Soest 9.30 en 16.00 uur ds. J.W. Verweij; Spijkenisse 18.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Sprang-Capelle 15.00 uur ds. W.J. Karels; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. A.J. Gunst; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Tricht-Geldermalsen 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. P. Mulder; Urk 10.00 en 17.00 uur stud. J. de Kok; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Vlaardingen 10.00 en 16.30 uur ds. H. Brons; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. D.W. Tuinier; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 9.30 uur en 18.30 uur ds. A. Schot en 14.00 uur ds. A.J. de Waard; Westzaan 10.00 uur (H.A.) ds. G. Heijkamp en 15.30 uur ds. P. Mulder; Wierden 15.00 uur ds. J. van Laar; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W.A. Zondag; Wolphaartsdijk 9.30 uur ds. C. Harinck en 18.30 uur stud. E.J. Boudewijn; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zwijndrecht 9.30 uur ds. G.W.S. Mulder en 19.00 uur ds. H. Brons; Zwolle 19.00 uur ds. R.A.M. Visser.

DINSDAG 25 APRIL 2017

Barneveld-Centrum 19.30 uur (H.D.) ds. B.J. van Boven; Middelburg-Zuid 19.30 uur ds. W.J. Karels; Oosterland 19.30 uur ds. J. van Belzen; Oostvoorne 19.30 uur ds. A.P. Baaijens; Ouddorp 19.30 uur ds. J. Schipper; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. J.W. Verweij; Terwolde - De Vecht 19.30 uur ds. P. Melis; Uddel 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Veenendaal 19.30 uur (voor de evangelisatie) ds. G. van Manen; Waardenburg 19.30 uur (openb. bel.) ds. F. Mulder.

WOENSDAG 26 APRIL 2017

Alphen a/d Rijn 19.30 uur ds. A. Vermeij; Barneveld-Zuid 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; De

Valk-Wekerom 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Ermelo 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Goudswaard 19.30 uur ds. L. Terlouw; Herkingen 19.30 uur ds. J. van Belzen; Hilversum 19.45 uur ds. A. Verschuure; Hoogeveen 19.30 uur ds. S. Maljaars; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. G. Beens; Meeuwen 19.30 uur ds. W. Visscher; Melissant 19.30 uur ds. J.S. van der Net; Middelharnis 19.30 uur ds. E. Bakker; Naaldwijk 19.45 uur ds. B. van der Heiden; Nieuwer ter Aa 19.45 uur ds. G. Hoogerland; Oosterend 19.00 uur stud. H.J. Agteresch; Opperdoes 19.30 uur ds. D. de Wit; Oud-Beijerland 19.30 uur (GBS-dienst) ds. P. Blok; Rheden 19.30 uur ds. F. Mulder; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. G. van Manen; Zwijndrecht 19.45 uur ds. J.J. van Ekeveld.

VRIJDAG 28 APRIL 2017

's-Gravenzande 14.00 uur (huw.bev.) ds. J.J. Tanis; Hoogeveen 14.30 uur (huw.bev.) ds. J.B. Zippro; Kootwijkerbroek 14.00 uur (huw.bev.) ds. G. Beens; Werkendam 15.30 uur (huw.bev.) ds. M. Karens.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 23 APRIL 2017

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 en 16.30 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang. H.J. van den Boogaart; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. S. de Visser.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Advertenties

Te huur: Luxe WOONRUIMTE (ca. 105m²) op 1e etage woonhuis in **Opheusden**. Eigen entree. Volledig gemeubileerd. Beschikbaar vanaf circa aug. 2017. Tel: 06 - 54 23 27 01.

ZEELAND 6-pers. bungalow
3 slaapkamers. Loopafstand strand (800m). Veel privacy. Prachtige fiets- en wandelomgeving! Bezet wk 29-33. T. 033 2771884

Te huur vakantiehuus op de Hofstee in Nunspeet tot 6 pers., v.a. 175,00 p.w. Tel. 0113-342999

Bruinisse: welkom op onze gezellige camping! Verhuur safaritent/stacaravan. 10 min. van strand. Ook stalling. www.dewelblok.nl / tel 0111 - 48 25 23

Te huur: een nette 4 pers. stacaravan op rustig park bij het kasteel Staverden in Elspeet. Nog enkele weken in de vakantie vrij. Inl.: 06-30870136 of 0113-573937 / jadewitte@solcon.nl

ES Vakanties

Vakanties in eigen sfeer

OOSTENRIJK, vanaf €495,- huurt u een **stacaravan op gezinscamping**. Recreatieteam, kerkdiensten, zon, water en bergen. Info: 055-3030083 www.es-vakanties.nl

Vakantie in Duitsland in de Pfalz? Wij verhuren twee ruime vakantiewoningen in de overweldigende natuur van het Nordpfalzerbergland: uitgestrekte wandel- en fietspaden in de directe omgeving, historische plaatsen als Heidelberg, Trier en Worms op dagtocht afstand. Rust, natuur en cultuur. In de zomermaanden zijn nog enkele weken vrij. Meer informatie: fam. Moussault, op www.beth-etham.de of onder tel.nr. 0049-6385-92 555 77 (Nederlandstalig)

Ommen - Hardenberg - Bakkeveen (Fri) - Terschelling t.h. plm 30 keurige chalets/stacars. Huur niet (te) duur! + €20 extra voorjaarskorting. Kijk op: www.vdsluisvakanties.nl of bel 0512-516096

Vakantie in eigen sfeer
Boek nu uw vakantie 2017 bij Vakantieoord Holsappel in Zuna bij Rijssen. Info: 0548-512790 of www.vakantieoordholsappel.nl

Vakantie Oostenrijk Te huur: luxe chalet en appartementen, 2-9 pers., in omg. Saalbach-Hinterglemm/Zell am See. Info: 0180-322181 / 06-51166845. www.vakantieindebergen.nl

www.hoeksteenboekhandel.nl
Woerden T: 0348-421933

Stijlvolle rouw-/gelegenheidsjurkjes
kindergelegenheidskleding.nl

KLASSIEKE ORGELS...

Johannus
Eminent
Domus
Monarke
Cantilena
enz.

Ruime ervaring
in zaal- en
kerkorgels

Stolk
orgels

NIEUWERKERK A/D IJSSEL
Vrijheidslaan 55 - tel. (0180) 31 56 52

Krabbedijkje
Nederhemert Nrd.
Papendrecht

www.stolkorgels.nl

Reformatorische Thuiszorg

Om aan **de zorgaanvragen in thuissituatie** te voldoen, zijn we als zelfsturend team op zoek naar enthousiaste collega's, die als zzp-er willen werken. Functie-eisen: Verzorgende, IG/Verpleegkundige, Niveau 2,3 en 4, i.b.v. rijbewijs en auto. Info: **Tel. 06-40998519**

Landelijk gelegen vak.won. in Uddel.
Nu opnieuw te huur. 2 pers., sl.k. beneden.
Foto's/Inl.: 0577-401820.

Te huur vak. woning op de Veluwe (Speuld), aan de rand van bos en hei. Ook voor weekwisseling of midweek. Voor 2-14 pers., v.a.g.v. Week 30+31+32 bezet. Tel. 0577-407326/06-11252451.

**Goedeboeken
nieuw en tweedehands
Kerkbuurt 30, Sliedrecht
0184-769003
www.goedeboeken.nl**

NIEUWE UITGAVE

Preken van John Kershaw, Deel 1 + 2
samen 34 preken, 704p €37,-
078-6933783 www.hetbraambos.nl

begravenisverzorging Den Hollander

Begravenissen in Den Haag, Westland, Gouda, Rotterdam, Vlaardingen en omstreken. Wij verzorgen alleen begravenissen.

Dag en nacht bereikbaar.

P.N. den Hollander
T. den Hollander

Tel. 010 - 4600509

www.begravenisverzorgingdenhollander.nl

Ambtskostuums
WILVORST ROY ROBSON
KLEIN KLEDING Sliedrecht - Zierikzee

HUDSON TAYLOR
Sticking Bijbelse Hulpverlening China

Wie helpt deze weeskinderen?

In weeshuis Home of Love vinden meer dan 50 (gehandicapte) weeskinderen een thuis. Helpt u mee dit huis te professionaliseren en de kinderen naast een veilig huis óók Bijbelstudie aan te bieden? Maak uw gift over op:

NL56 RABO 0347 3760 29
t.n.v. Hudson Taylor / SBHC
te Dordrecht, o.v.v. "Home of Love"

Stand:
€ 14.934

Benodigd:
€ 45.000

www.hudsonstaylor.nl

Te huur: stacaravan op de Wolfskuylen in Gees. Nog vrij vóór wk 29 en ná wk 32. Info: caravan@kliksafe.nl

Vakantie Duitsland - SAUERLAND LENTEACTIE

Nog hotelkamers/appartementen vrij voor 2, 4, 6 en 8 pers. april t/m 31 mei 20% korting. www.landhausforra.com
Tel: +49 2975228

RST
Zorgverleners

Kraamzorg

In verwachting?

Clënten waarderen ons met een 9,4

Onze kraamverzorgenden:

- ✓ verlenen vroegtijdige assistentie bij de bevalling thuis of in het ziekenhuis
- ✓ geven professionele begeleiding bij de borstvoeding
- ✓ delen kennis met de moeder over de verzorging van de baby
- ✓ zijn alert op medische complicaties bij moeder en baby
- ✓ dragen zorg voor de hygiëne en de huishouding
- ✓ zorgen voor het hele gezin
- ✓ zijn geschoold om zorg te geven na een keizersnede
- ✓ werken vanuit een reformatorische levensovertuiging

Voldoet dit aan je verwachting?

Schrijf je dan in op www.rstzorg.nl of bel 0342-42 23 24.

Annette van Maaren (Msc.)
Reformatorisch Psycholoog

Haastrecht Oudewater
Montfoort Gouda
0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl

Psychologische Hulpverlening

Praktijk den Uijl

biedt hulp vanuit een Bijbelse visie aan kinderen, jongeren en volwassenen bij o.a:

- Verlies- en rouwverwerking
- Seksueel misbruik en seksverslaving
- Opvoedingsvragen en opvoedingsondersteuning
- Laag zelfbeeld en faalangst
- Problemen binnen huwelijk, gezin en/of relatie
- Weinig zelfvertrouwen
- Arbeidsproblemen en burn-out
- Vragen rondom persoonlijkheid en gedrag
- Talent en hoogbegaafd
- Andere problemen waar u mee 'zit' en over wilt spreken

Veelal worden de gesprekken (gedeeltelijk) vergoed vanuit de aanvullende verzekering. Informeer hiervoor bij uw zorgverzekeraar.

psychosociale hulpverlening & contextuele therapie

Wormerhoek 14M
2905 TX Capelle a/d IJssel

010 - 7 411 411
06 43 85 85 08
info@praktijkdenuijl.nl

Gesprekslocaties in Capelle a/d IJssel, Barneveld en Yerseke

www.praktijkdenuijl.nl

Te koop gevraagd: woonruimte voor 1 pers. in Barneveld. Tel. 06-20680877.

Te koop: Waddinxveen, Pr. Irenestraat 4. Uitgebouwde **eensgezinswoning** in gewilde wijk. Ca..145m²/350m³. V.p. € 225.000. Inl: 06-13127108

VACATURE LID COLLEGE VAN BESTUUR

WWW.WARTBURG.NL/LIDCVB

zin-in

vacature

voorzitter Commissie Zin-in

PROFIEL VOORZITTER

- hart voor jongeren, liefde voor jeugdwerk en de kerk
- betrokken, betrouwbaar, bewogen
- organisatorisch sterk
- in staat om leiding te geven aan de commissie
- in staat om leiding te geven aan bezinning
- in staat om leiding te geven aan een avond
- in staat om mensen aan zich te binden

Meer informatie: www.jbgg.nl/zin-in

Wat is Zin-in?

Zin-in gaat uit van de Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten en is een netwerk van en voor kerkelijke +21 jongeren. Zin-in is ontstaan vanuit de behoefte van jongvolwassenen om elkaar te ontmoeten en samen de verdieping te zoeken rondom Gods Woord. Jaarlijks worden er ongeveer 10 jongerenavonden georganiseerd in Gouda of Amersfoort. Deze worden bezocht door gemiddeld 300 tot 400 jongeren in de leeftijd van 21 tot 35 jaar. Verder organiseert Zin-in regelmatig activiteiten zoals 'Zin-in Doet!', waarin jongeren aan de slag gaan voor anderen, een strandwandeling of een barbecue. In het voor- en najaar worden ook (weekend)conferenties georganiseerd. Zin-in draagt bij aan de betrokkenheid en vorming van een grote groep jongeren van 21 jaar en ouder uit de Gereformeerde Gemeenten en de bredere reformatische achterban. De motor achter deze bijeenkomsten is een enthousiaste Zin-in commissie van 11 personen.

verbindt jongeren

Boekhandel
De ZONNEBLOEM
 Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
 033-2774355
www.boekhandeldezonnebloem.nl

Voor een zorgzame begeleiding

KOSTER
 Begrafenisonderneming

Barneveld,
 Scherpenzeel e.o.
 A. Koster
 Telefoon: 033 277 0555

Kantoor: Stationsweg 411
 3925 CD Scherpenzeel

Centraal nummer (24 uur):
 033 277 0555

HARKES
 Begrafenissen

Dokter Hamburgerlaan 59
 2771 JR Boskoop

www.harkesbegrafenissen.nl

Wij verzorgen alleen begrafenissen

0172 - 21 21 22

NATUUR- EN LANDSCHAPSCAMPING

"DE VERBORGEN HOEK"
 Kom kamperen op Camping De Verborgene Hoek
 FRIESLAND of huur CHALET of compleet ingerichte
 LODGETENT (6-8 of 8-10 pers.) bij de FRIESE MEREN.
www.deverborgenehoek.nl 0514-602065

ANDANTE
 -orgelcentrum-

Uw dealer van

**Johannus
 Monarke
 Content
 Domus
 Viscount
 Mixtuur**
 (Hauptwerk orgels)

* Ruim assortiment bladmuziek (ook klavier)
 * Verkoop en verhuur, ook voor zaal en kerk
 * Collectie kleine blaasinstrumenten

Industrielaan 26 • Veenendaal • tel 0318 - 50 50 63
www.andanteorgels.nl

**Curadomi thuiszorg zoek met
 spoed nieuwe collega's!**

(Leerlingen)
Verpleegkundigen (niv.4)
Verzorgenden IG (niv.3)

Uren in overleg, leerlingen werken minimaal
 20 uur per week

Meer informatie?
 Jantine Jochemsen 0900 22 44 777.
 Solliciteren en meer info leliezorggroep.nl.

Curadomi
 thuiszorg

Zoek jij een **uitdaginge**
 (leerling) **functie** in
de thuiszorg? Je bent
 van harte welkom in
 team Neder-Betuwe!

**Psychologenpraktijk
 Brouwer**

- Onderzoek
- Advies
- Begeleiding
- Behandeling

**Hulpverlening aan kinderen,
 jongeren en volwassenen**

Bij o.a.: ADHD • angst • burn-out •
 depressie • faalangst • fobie •
 gedragsproblemen • identiteitsproblemen •
 lichamelijke spanningsklachten • negatief zelfbeeld •
 onzekerheid • opvoedingsproblemen •
 paniek • piekeren • PDD-NOS •
 relatieproblemen • slaapproblemen •
 somberheid • spanning • stress •
 syndroom van Asperger.

Voor verdere informatie en aanmelding:
 T 0180 - 42 69 55
 E info@psychbrouwer.nl
 I www.psychbrouwer.nl

Vestigingen in Ridderkerk, Barneveld en Meteren

De Verrassing
 Bangaloeu park

Welkom terug op ons park!

Al 60 jaar verrassend op Texel!

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

**Begrafenisonderneming
 de Jongh**

Voor een waardige en stijlvolle verzorging
 van alleen begrafenissen

Hardinxveld-Giessendam
 0184 - 61 11 54

Wardenburg
 0418 - 65 20 39

Werkendam
 0183 - 70 10 17

H. de Jongh
 D.D.E. Meliëste

Dordrecht e.o.
 078 - 641 27 40

M.K. Ligthart
 A.J. van Lieburg

Nieuw-Lekkerland
 0184 - 68 38 38

www.begrafenisondernemingdejongh.nl

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING

P.H. VAN DER LEER
 Veenendaal Rhenen

Voor een persoonlijke en betrokken begeleiding
 bij het verzorgen van alleen begrafenissen

P.H. van der Leer

T 0318 - 526641 E info@phvanderleer.nl
 M 06 - 46376232 W www.phvanderleer.nl

In de groepen 5-7 hebben we per 21 augustus plaats voor:

Leerkrachten

Kijk voor meer informatie op www.deakkerlisse.nl

In Lisse zie je ze groeien

We hebben een baan én een huis voor je!

De Akker
 Christelijke basisschool

Schoolstraat 11a
 2161 HB Lisse
 T (0252) 41 30 99
info@deakkerlisse.nl
www.deakkerlisse.nl

✓ **Ambtskleding**
 ✓ **HERENKLEDING**
 ✓ **Trouwkostuums**

Geerts
 herenkleding

Dorpsstraat 229
 3925 KC Scherpenzeel
 033 277 88 99
 www.geertsherenkleding.nl

VOGG... AL 65 JAAR MUZIEK VOOR KERK EN HUIS

Voor kerkenraden
EXAMENCOMMISSIE
 Voor advies bij de selectie en benoeming van organisten
ORGELBOUWADVIESCOMMISSIE
 Bij aanschaf, bouw of onderhoud van het orgel
MODELINSTRUCTIE
 Voor de aanstelling van organisten

Voor organisten en andere muzikliefhebbers
KERK & MUZIEK Ons tweemaandelijks blad
BUNDELS met Psalmbewerkingen
CURSUS Kerkelijk Orgelspel
 Allerlei **ACTIVITEITEN**

Meer informatie
 of bladmuziek bestellen?
 www.kerkenmuziek.nl of mail naar
 info@kerkenmuziek.nl

VOGG
 VERENIGING ORGANISTEN GEREFORMEERDE GEMEENTEN

**BOEK UW VAKANTIEVERBLIJF
 RECHTSTREEKS BIJ DE EIGENAAR**

MIJN VAKANTIESTEK

DE VAKANTIEWEBSITE MET EEN CHRISTELIJKE IDENTITEIT
 WWW.MIJNVAKANTIESTEK.NL

E. Treur
 Kroostweg 22
 3704 ED Zeist
 Telefoon 030 - 6924258
 Mobiel: 06 - 57315689
 www.begrafenisondernemingtreur.nl
 info@begrafenisondernemingtreur.nl

Begrafenisonderneming Treur

Wij verzorgen alleen begravenissen

Hollands grootste in
 klassieke stijlmeubelen!

BÉVÉ MEUBEL

Antwerpseweg 9, Gouda
 www.beve-meubel.nl

BESCHERM JOODSE KINDEREN TEGEN TERREUR!

De christelijke stichting "Vrienden van het Cheider"

- Zorgt voor beveiliging van de joods-orthodoxe school "het Cheider" in Amsterdam
- Keert zich tegen antisemitisme en terreur
- Helpt joodse kinderen

Stichting Vrienden van het Cheider

Maak uw gift over op IBAN: NL22 INGB 0000 419925
 of NL08INGB065301463 t.n.v. Vrienden van het Cheider
 www.cheidervrienden.nl

Waarom Paul Roescher?
 Wij geven u twaalf redenen! **6**

Dé expert van budget tot maatwerk!

Schuifdeurkast 200 x 215 x 65 cm (bxhxd).
 Normaal 1100,-

Kraakprijs! 399,-

PAUL ROESCHER
 KEUKEN • BAD • VLOER • HAARD

Totaal 17.500 m2 in Rijssen en Apeldoorn
 Tel. 0548 530 350 www.paulroescher.nl

Colofon

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J.J. Verhage

Bijdragen van medewerkers

ds. G.J. van Aalst
 Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
 T 0186-576990
 E givanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"

ds. B. Labee
 Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
 T 0318-51 35 97
 E b.labee@kliksafe.nl

Meditaties

J. van 't Hul
 Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
 T 06-5773987
 E jvthul@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten

J.J. Verhage
 Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk
 T 0180-420865, F 0180-423583
 E jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
 postbus 608, 3440 AP Woerden
 T 0348-489900
 E saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan

Verloop drukkerij
 postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
 T 078-6912899
 E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,30 per mm.
 Familieberichten € 0,45 per mm.
 Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
 Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
 postbus 608, 3440 AP Woerden
 T 0348-489900
 E saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 14,00 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober) voor het buitenland*: € 150,00 per jaar *afwijkend tarief voor: Canada: \$165, USA: \$140

Correspondentieadres Noord-Amerika

Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188
 St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
 T 1 905 651 2320
 E amberman47@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten en advertenties zonder overleg aan te passen, in te korten of zonder opgave van reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Ds. Labee over:

Gestorven, begraven en nedergedaald ter helle

Waarom spreekt de Apostolische geloofsbelijdenis over gestorven, begraven en dan over 'nedergedaald ter helle'? Toen Jezus stierf, was toch alles volbracht en gaf Hij de geest aan Zijn Vader?

Trappen

Onze Apostolische Geloofsbelijdenis of de Twaalf Artikelen spreken onder meer over de vijf trappen van Christus' vernedering. Het gaat dan om Zijn nederige geboorte, Zijn lijden, sterven en begravenis. Als laatste wordt de diepste of zwaarste trap van Zijn vernedering genoemd: 'nedergedaald ter helle'. Het zal iedere nauwkeurige Bijbellezer wel duidelijk zijn dat we die laatste trap niet chronologisch moeten denken na de begravenis van de Middelaar! In onderscheid met bijvoorbeeld Rome en Luther verbinden wij de 'nederdaling ter hel' met het lijden, vóór Jezus' sterven. De geloofsbelijdenis wil echter nadrukkelijk wijzen op deze allerdiepste vernedering: Gods Zoon daalde van de hemel der heerlijkheid af tot in de diepten van de hel...

Tijd

Dat we alleen maar op deze manier hierover kunnen spreken kan Bijbels onderbouwd worden. We beperken ons dan maar tot drie kruiswoorden van de Borg Zélf. Het tweede kruiswoord luidt: 'Heden, zult gij met Mij in het paradijs zijn'. De moordenaar die kort voor zijn sterven tot bekering kwam, reist met Zijn Zaligmaker niet naar de hel, maar naar de hemel. Ook

het zesde kruiswoord 'Het is volbracht' is niet voor een andere uitleg vatbaar. Hoe zou dat kunnen klinken als het zwaarste nog komen moest? En als het laatste kruiswoord 'Vader in Uwe handen beveel Ik Mijn geest' klinkt, mogen we weten dat Hem niet de hel, maar de hernieuwde, heerlijke gemeenschap met Zijn Vader wacht. In tijdsorde moeten we die vijfde trap 'nedergedaald ter helle' dus plaatsen bij het lijden. Nog iets meer precies: het gaat om het zwaarste deel van dat lijden in Gethsémané en vooral op Golgotha. Graag verwijs ik in dit verband ook naar zondag 16, antwoord 44 van de Heidelbergse. Daar wordt deze trap treffend omschreven: '...Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikking en helse kwelling, in welke Hij in Zijn ganse lijden, maar inzonderheid aan het kruis, gezonken was...'. Het formulier om het Heilig Avondmaal te bedienen, spreekt op gelijke wijze: '...en heeft Zich vernederd tot in de allerdiepste versmaadheid en angst der hel, met lichaam en ziel, aan het hout des kruises, toen Hij riep met luider stem: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? opdat wij tot God zouden genomen, en nimmermeer van Hem verlaten worden...'

Troost

Huiver, beste lezer(es), moet onze harten wel vervullen. Die diepste vernedering, de zwaarste trap van het lijden, spreekt van de straf die wij vanwege onze zonden verdiend hebben. De straf die ons zeker wacht, als wij niet in Christus geborgen zijn. Heerlijk zijn de woorden van een ware gelovige die de Heidelbergse Catechismus (zondag 16) na mag spreken: 'Waarom volgt daar: Nedergedaald ter helle? Opdat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Heere Jezus Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikking en helse kwelling, in welke Hij in Zijn ganse lijden, maar inzonderheid aan het kruis, gezonken was, mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft'. Kom, het graf is leeg, de Borg van Sion leeft en Hij is machtig en gewillig om een helwaardige zondaar te verlossen van de geestelijke, de tijdelijke en de eeuwige dood!

Foto: Bijbel met uitleg

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.